

Morten Østergaards grundlovstale

Taler

Morten Østergaard
Politisk leder for Radikale
Venstre

Dato

5. juni 2017

Sted

Holbæk

Kære alle sammen

Tak for invitationen til at tale her i Holbæk.

På Grundlovsdag fejrer vi vores demokrati. Vi kipper med flaget og minder hinanden om, at det i grunden er et fantastisk land, vi lever i.

I en verden, hvor flere er på flugt end på noget andet tidspunkt siden anden verdenskrig – lever vi på et af jordens tryggeste pletter.

I en verden, hvor klimaforandringer allerede nu tvinger mennesker fra hus og hjem – lever vi i et land, der har vist verden, hvordan vi gør verden rigere og grønnere samtidig.

I et Europa, hvor den finansielle krises efterskælv stadig holder hver fjerde, tredje, ja nogle steder hver anden ung uden job – lever vi i et land hvor vi har flere i arbejde, end vi har haft i et årti.

Og det er ikke bare noget, vi selv siger. Danmark og resten af Norden høster enorm anerkendelse verden over for vores måde at leve på, og vores måde at leve sammen på.

Bernie Sanders og Hillary Clinton i USA kappedes om at elske Danmark mest.

Macron i Frankrig lover skandinaviske arbejdsmarkedsmodeller.

The Economist roser den nordiske samfundsmodel, fordi vi skaber job og bedre livsvilkår uden at give det følgeskab af ulighed og forurening.

Der skrives bøger om ”hygge”. Danske arkitekter bygger prestigebyggerier på verdens mest attraktive byggegrunde. Og danske tv-serier er et globalt hit.

Men hvorfor er det så, at vores egen debat om det danske, så ofte tegner et billede af en lille sart plante, der må beskyttes mod vejr og vind. Og som dårligt tåler solens stråler?

Det er et fænomenalt paradoks. At vi høster anerkendelse for alle dele af vores samfundsliv – velfærdssamfundet, arbejdsmarkedsmodellen, vores design og kultur. Mens vi lider af kollektiv depression: Danskheden er under pres.

Dannevirke er under angreb. Det kan næsten kun gå ned af bakke.

Mit grundlovsbudskab er det modsatte: Ret ryggen. Løft panden. Tillad jer selv, at blive ligeså begejstret over Danmark, som resten af verden er.

Det er ikke billig smiger – vi lever i et land, som på næsten alle tænkelige parametre, er et misundelsesværdigt sted at bo.

Derfor må vi også holde op med at tro, at alle dem, der ønsker, at deres land var som vores, står op hver morgen for at få os til at leve på en anden måde.

- ”Flygtningene vil lave os om” Nej! De er flygtet fra den visse død, ufrihed og forfølgelse for at komme til et land med frihed, tryghed og demokrati.

- ”Udlændingene vil lave os om” Nej! De kommer for at arbejde og bidrage. Ikke for at nasse på vores velfærd og omstyrte vores samfund.

- ”EU vil lave os om” Nej! De stærke bånd til vore naboer har givet os fred frihed og velstand.

Danmark er ikke skabt bag høje ringmure, lukkede grænsebomme eller nedrullede gardiner. Tværtimod. Det er falske fjendebilleder, som køres frem med stor styrke.

Vores historie fortæller os, at det ikke er isolation, som skaber velstand, velfærd og sammenhold.

Men derimod nysgerrighed, kreativitet og mod.

At rejse er at leve, sagde H.C. Andersen. Og det har vi gjort. Altid. Rejst for at opleve. Opdage. Handle. Studere. Arbejde. For at bringe nye varer, ny viden og ny inspiration hjem. For at vende klogere hjem – end da vi tog ud.

Danmark var ikke blevet et fantastisk land uden vores fabelagtige evne til at møde andre mennesker. Og tage det bedste med hjem. Med den Europæiske Union har vi skridt for skridt vævet os stadigt tættere sammen med lande, som tidligere udgød hinandens blod. Vi har fjernet hindringer for mødet mellem mennesker. For udvekslingen af viden, varer og ideer.

Hver gang vi rækker hånden frem for at samarbejde. Hver gang vi tager et nyt skridt mod stærkere europæisk sammenhold, så gør vi Danmark lidt større.

Og lidt stærkere. Vi må og skal gøre op med den stadigt mere omsiggribende tendens til at påstå det modsatte.

Vi skal have styrket tilliden til hinanden og til vores muligheder i Europa og verden. Vi skal have genrejst tilliden til, at vi hver og en kan skabe en lykkelig tilværelse på en klodens bedste pletter. For os selv og for vores kære.

Tillid er Danmarks grundstof. Men tilliden er under pres fra flere sider i disse år. Den gruopvækkende terror har i de seneste uger vist sig flere gange.

Storbritannien har været vidne til to forfærdelige og feje terrorangreb, som har ramt os der, hvor det gør allermost ondt. Hvor unge mennesker gik til koncert i

Manchester. Eller nød livet lørdag aften på London Bridge. Jeg vil gerne i dag sende mine tanker til ofrene og deres familier. De skal vide, at vi deler deres sorg. Det britiske folk var i årtier mål for terror med afsæt i konflikten i Nordirland. Nu er de igen ramt. Af galninge som synes forbundet, om ikke direkte så i ånden, med Islamisk stat. Vi står arm i arm – skulder ved skulder i jeres kamp for frihed og tryghed. Der er kun en kamp. For fred og frihed. Og den er fælles. På tværs af grænser. Kulturer. Etnicitet. Og religiøs overbevisning. Terror er gruopvækkende fordi selve dens mål er at skabe frygt. Og at nedbryde tilliden mellem os. Særligt grumt er det, når den rettes mod det levede liv, i den form vi sætter mest pris på det. Samværet med hinanden. Friheden til at færdes, hvor vi vil.

Så leder vi politikere efter ord, der kan genskabe trygheden og tilliden. Efter tiltag, der kan værne mod volden. Velvidende, at vi aldrig kan beskytte os helt mod mennesker, som uden hensyn til eget liv, er villig til at gøre hvad som helst, for at tage flest mulige med i døden.

Vores opgave må være at modvirke, at unge overhovedet kommer dertil. At ingen ubemærket får lov at forville sig ude i mørket. At ingen skubber fornuften til side og lægger den kritiske sans på hylden, for at lade sig besnære af demagogernes hadefulde retorik.

Forleden så jeg en dokumentarudsendelse om en dansk kvinde, der lavede propagandaradio rettet mod Danmark for DDR i Berlin før murens fald. I udsendelsen vendte hun tilbage.

Det var datidens ”fake-news” på datidens internet - radioen. Målet var et rosenrødt billede af østblokken og kommunismen. Med murens fald krakelerede billedet. Forbløffende var det at høre beskrivelsen af dette propaganda-apparat på adskillige sprog. Langt fra den fysiske oprustning. Men i hjertet af kampen om sjælene. Den blev ikke udkæmpet af folk i uniformer med ubåde eller tanks. Den blev bl.a. kæmpet af ung dansk kvinde, som lod sig forblænde og udnytte.

Vil I være overraskede, hvis jeg siger, at Rusland bruger lige så mange ressourcer på at påvirke vores virkelighedsopfattelse i dag, som før murens fald?

Det handler ikke bare om daglige hackerangreb, aflytning og spionage mod IT-systemer, myndigheder og virksomheder. Nej, jeg taler om indsatsen for gennem propaganda, at påvirke vores hoveder. Vores tanker. Vores syn på verden. På hinanden. Og på fremtiden.

Målet er ikke invadere os, men at destabilisere os. Målet er ikke at omvende os, men vende os mod hinanden. Målet er ikke at omstyrte os, men at få os til at

destruere, hvad generationerne før os har bygget op. Målet er slet at ret, at underminere EU og NATO, som både militært, økonomisk og udviklingsmæssigt er dem overlegne.

Derfor hacker de Demokraterne i USA. Derfor giver de økonomisk støtte til Front National, mens de hacker Macron. Og derfor oversvømmer de Tyskland med misinformation og falske nyheder. For nogle valgkampe siden handlede det om flygtninge, der havde voldtaget børn i en lille by. Løgn.

En tilsvarende historie dukkede op fra Berlin for nylig. Løgn igen.

Senest skulle tyske NATO-soldater have voldtaget kvinder i den estiske lokalbefolkning. En historie, der blev plantet kort efter NATO havde deployeret tropper i landet, som et modsvar til Ruslands aggressive adfærd i Ukraine og Østersøen. Også det var løgn.

Min pointe er, at hvis vi i et udslag af politisk opportunistik lader de falske fjendebilleder overtage, så er vi ikke blot ude i et selvbedrag.

Faktisk gør vi en del af arbejdet, for de, som reelt ønsker at ændre vores måde at leve på. Vores demokrati. Vores samfundsform. Vores sammenhold. Fordi det, der er målet for propagandainsatsen, er vores tillid.

Tilliden til de demokratiske institutioner – både vores egne og i EU. Tilliden til hinanden. Og tilliden til vores muligheder.

Det er derfor at falske nyheder om flygtninges overfald på lokalbefolkningen er en fast bestanddel af redskabskassen for propagandisterne.

Det er derfor de håber og arbejder for, at flere lande går i slipstrømmen på Brexit.

Fordi det svækker os – når vi isolerer os. Og det ved de. Fordi det svækker os - når vi sår mistillid mellem befolkningsgrupper. Og det ved de. Fordi det svækker os - når deres frygtpropaganda fører til at indskrænker vores ytringsfrihed. Og det ved de.

Mit budskab på denne grundlovsdag er, at vi skal lade de rituelle stammedanse om de falske fjendebilleder vige, for en forstærket indsats over for de reelle trusler. Ikke med symbolpolitik. Men med det, der virker. Og som har virket før. Og som er det bedste værn mod de kræfter, der søger at få os til at tænke og leve anderledes: vores kritiske sans og den kritisk offentlighed.

Hvis man angriber vores hoveder og vil plante hadet i os – så er det jo i vores hoveder at forsvaret skal sættes ind.

Enhver der kender vores historie ved, at Danmark hverken blev nazistisk før eller under 2. verdenskrig. Ej heller kommunistiske bagefter. Vi lod os ikke forføre, men forblev kritiske overfor de, der mente, at have patent på sandheden.

Var det tilfældigt? Eller skyldes det noget særligt i den danske folkesjæl. Jeg tror det. Det starter i skolen. Det er her, den kritiske sans grundlægges. I en skole præget af ”åndsfrihed, Ligeværd og demokrati”, som der står i Folkeskolelovens formålsparagraf.

Vi har aldrig taget hverken samfundssind eller medborgernes kritisk sans for givet. Fra folkeoplysningens tidligste dage over højskolebevægelse og Grundtvigianisme. Det var så fundamentalt for os, men vi har måske glemt hvorfor.

Da fjenden ikke bare stod for døren, men besatte os – trådte den rigtige danskhed i kraft. Vort territorium var besat, men vore hjerter og vore tanker vandt de aldrig. Dertil var vores modstandskraft for stor. Og propagandaen nytteløs. Mørklægning, udgangsforbud og gradvis udvanding af vores frihed, ja. Men det var det ydre. Det indre var rodfæstet. Og forblev.

Så hvad fortæller det os i dag. Når vi skal begejstres over det vi har opnået, genrejse tilliden til egen formåen og bringe den sprudlende, imødekommende og livsmodige danskhed tilbage?

En hel del hvis du spørger mig.

I næste sæson af den føljeton vi kalder Folkestyret, skal folkettinget forhandle både forsvarsforlig og medieforlig. Og her har vi på forhånd modtaget meget klare signaler fra regeringen: Forsvarsbudgettet skal op. Licensen skal ned. Flere værnepligtige – færre journalister. Flere kaserner – mindre folkeoplysning. Styrkede forsvarsbudgetter – svækkede kritiske, danske medier.

I en tid med falske nyheder. Hvor demokratierne omkring os oplever fremmede magters angreb og indgreb i deres valgkampe. Hvor propagandister aktivt bruger Sociale Medier til at påvirke vores holdninger.

Af alle dårlige tidspunkter – er netop nu da det værste tidspunkt, at skrue ned for de uafhængige, kritiske medier i Danmark.

De offentlige finansierede medier har en såkaldt ”Public Service”-forpligtelse. Hvad betyder det?

Det betyder, at være i offentlighedens tjeneste. Medier, som tjener almenvellet – ikke særinteresser. Uafhængige, og forpligtet til at forsyne danskerne med kritiske nyheder og journalistik i bredeste forstand. På den måde understøttende vores medborgerskab. Fordi de kan samle os. Fordi de kan skabe oplevelser, som vækker eftertanke.

Vi forstår, at besparelserne handler om noget med unfair konkurrence mellem DR og andre medier. Men målet kan da ikke være at vi skal race mod bunden.

Målet må da være en fair konkurrence på mere kvalitet. Mere dybdeborende journalistik. Mere kritisk offentlighed. Ikke mindre.

Skal vi styrke vores modstandskraft mod dem, der vil påvirke os, så er det kommende medieforlig afgørende. Vi skal have medier, der er tilstede på alle platforme, så danskerne kan genkende dem på deres troværdighed og ikke tror at ethvert opslag med mere end 100 likes er den uhildede sandhed.

Vi er sårbare, når vi går i ekkokammeret og kun læser det, som vores ligesindede deler. Vi har brug for at få det andet synspunkt. Og det tredje. Det kaldes demokratisk samtale. Det er folkestyrets salt. Den oplyste diskussion er så gammel som Platon – selvom vi radikale heller peger på Hal Koch. Men vi kan i hvert fald ikke overlade det til Facebook og andre private giganter i det nye medielandskab, at sikre den frie debat. Det er en public service opgave. Det er et politisk ansvar.

Vi, der har magten, har brug for stærke, uafhængige medier til at bide os i haserne.

Det styrker vores demokrati, når kritiske medier afdækker, at

Udlændingeministeren gerne sætter loven ud af kraft for at tage sig skrap ud i en pressemeddelelse. At hun tilsidesætter grundlovens sætninger om at bygge land med lov.

Med sine fundamentale rettigheder for borgerne og ukrænkelige rammer om retsstaten, er grundloven jo ikke noget at være ked af. Men noget at være stolt af. Ikke noget at gå på kompromis med, men noget at stå vagt om – især når man bærer ministeransvar.

Det burde landets statsminister drage omsorg for – men i Støjberg-sagen er han tavs. Påfaldende tavs. Betrygget af sit flertal. Så er det godt, vi har de kritiske medier.

Tilsvarende vigtig er kampen for mere åbenhed i vores forvaltning. En kamp jeg indledte sidste grundlovsdag. Jeg ønsker mere offentlighed. Og at offentlighedsloven lempes er i dag en given sag. Det står i regeringsgrundlaget og forhandlingerne er i gang.

Men lad mig slå fast i dag: Jeg holder landets Justitsminister Søren Pape Poulsen fast på de tanker han havde, da han kun var Konservativ formand og endnu ikke minister. Vi skal have væsentligt mere åbenhed – især om ministerbetjeningen. Ellers må den uundgåelige lempelse afvente et folketingsvalg. Vi er ikke til salg for slesk tale og billig portvin. Heller ikke i denne sag.

Og hvad så med forsvaret. Her vil vi møde med det klassiske spørgsmål: Hvad skal det nytte? Eller måske snarere – hvor kan det nytte?

For jeg tror ikke, at denne verdens Vladimir Putin'er skælver over, at det danske forsvar kommer til at fylde marginalt mere af BNP. Jeg tror heller ikke, de er skræmt ved udsigten til flere danske værnepligtige. Invasionen venter heldigvis ikke lige om hjørnet. Men på nettet er den i fuld gang. Fra Moskva. Fra IS. De er der. Og de gør skade.

Derfor bør forsvarsforliget styrke Danmarks cyberforsvar. De fundamentale strukturer må sikres, men måske både vigtigere og sværere, så skal vi styrke den digitale dannelse. Vores trafiksikkerhed, når vi færdes på nettet.

Da selve forsvarsministeriet blev angrebet var det jo ikke sofistikerede algoritmer, der gjorde tricket, men djævelske phishing-mails, som fik medarbejderne selv til at invitere fjenden indenfor.

Præcis som masser af danskere har oplevet det med falske henvendelser fra banken, som lige vil have deres kontonummer. Penge kan erstattes, men tillader vi de, der vil have os til at slå væk fra frihedens, fredens og folkestyrets vej, at hacke vores tanker, er vi ilde stedt.

Lad os vise hvordan frie demokratier forsvaret sig og følge i sporet på EU. Her har vi oprettet en taskforce, der opsporer de russiske misinformationer, så de ikke uforvarende videregives. Lad os give de uafhængige medier den håndsrækning. En enhed i mindst dobbelt armlængde til regering og folketing. Men tæt på virkeligheden. Som kan udvikle vores evne til i fællesskab at modstå presset fra de, som spiller på alle den digitale tidsalders tangenter for at skabe splid mellem os. Had i vores hjerter. Mistillid til vores institutioner – nationale som internationale.

Mit budskab er derfor: når det er vores hjerter og tanker, der er under angreb, er det også her forsvaret skal sættes ind. Lad os få et agentur, der kan styrke mediernes selvforsvar overfor falske nyheder og spredningen af dem.

Det er muligt at regeringen kan få Dansk Folkeparti med på at skære ned på Danmarks Radio. Og på at skrue op for antallet af værnepligtige og forsvarets orkestre.

De har jo af uforklarlige grunde et horn i siden på det levende nationalklenodie, som DR er.

Men jeg appellerer i dag til Lars Løkke Rasmussen, Anders Samuelsen og Søren Pape Poulsen om også at søge allierede på tværs af den politiske midte. De eneste, der vil glæde sig over et forsvarsforlig med flere værnepligtige ledsaget af et medieforlig med markant mindre public service er efter min opfattelse Putin og hans ligesindede. Det vil svække vores mentale selvforsvar. Det vi forlod os på da det virkelig gjaldt.

Min forgænger Bertel Dahlgaard sagde således kort efter krigen: ”Selv gennem tidernes største omvæltninger er der ting som består, og som ikke kan forgå. For os danske hører hertil troskaben mod vor historie og mod alt det, der gennem århundreder blev udtryk for dansk væsen. Kun få folk ejer en så vidtgående tolerance som det danske i mødet med andre folk, kun få har en sådan tro på, at egen særpræget kultur bliver rigere ved at drage lære af andre. Vi har ikke brug for selvhævdelse, men vi har selvfølelse.”

Lad os derfor fejre grundlovsdag med hjertet uden på tøjet og selvfølelsen intakt. I sikker forvisning om, at det går langt bedre, end vi giver hinanden indtryk af. Og at netop det særligt danske, som vi fejrer i dag og som har bragt os så vidt. Og også vil gøre det fremadrettet. Når vi dyrker og styrker tilliden, oplysningen og den kritisk sans kan vi gøre Danmark større. Sammen. Tak for ordet.

Tags

Grundlovstale, Radikale Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/morten-oestergaards-grundlovstale-2017>